

SPOŁECZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ AUTONOMICZNYCH UCZELNI NA PRZYKŁADZIE KSZTAŁCENIA GEODETÓW I KARTOGRAFÓW W POLSCE

Jerzy Gaździcki

Rada Infrastruktury Informacji Przestrzennej
Polskie Towarzystwo Informacji Przestrzennej

Słowa kluczowe: Prawo o szkolnictwie wyższym, Krajowe Ramy Kwalifikacji, geodezja i kartografia, informacja geoprzestrzenna

Zapewnia się autonomię szkół wyższych na zasadach określonych w ustawie.

*Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej
z dnia 2 kwietnia 1997 r., art. 70 ust. 5*

Wstęp

Polskie szkoły wyższe publiczne i niepubliczne różnych rodzajów, uniwersytety, politechniki, akademie i inne uczelnie funkcjonują w ramach systemu szkolnictwa wyższego scharakteryzowanego w ustawie z dnia 27 lipca 2005 roku *Prawo o szkolnictwie wyższym* (Dz.U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.). Ustawa ta, nawiązując bezpośrednio do Konstytucji RP stwierdza, że *uczelnia jest autonomiczna we wszystkich obszarach swojego działania na zasadach określonych w ustawie.*

Optymalny zakres autonomii polskich uczelni stanowi przedmiot dyskusji, której odzwierciedleniem są wprowadzone już w życie lub rozpatrywane nowelizacje przepisów ustawowych i wykonawczych.

Przyjmuje się (Luty, 2009), że autonomia uczelni polega na wolności uczonych co do wyboru przedmiotu i metody badań, jak również sposobu i treści nauczania oraz na wolności studentów co do wyboru przedmiotu swojej edukacji. Autonomia przejawia się też w samodzielnym zarządzaniu uczelnią.

Zaleca się (Chmielecka, 2013), aby każda uczelnia, formułując swą misję i strategię rozwoju, rozpoczęła od pytania o zamierzoną tożsamość, o związany z nią typ służebności i odpowiedzialności społecznej. Dla rozwoju czystej wiedzy i dla budowy gospodarki i społeczeństw wiedzy potrzebne są uczelnie o różnym charakterze, a ich misje powinny być umiesz-

czony w szerokim spektrum. Odpowiednio do tych tożsamości powinny być rozłożone proporcje odpowiedzialności etosowej oraz odpowiedzialności wobec otoczenia zewnętrznego.

Zwraca się uwagę (Jóźwiak, 2013), że należy uwzględniać współzależność trzech czynników:

- o akademickość i autonomię uczelni,
- o państwo i jego regulacje oraz
- o rynek pracy i rynek edukacji.

Podkreśla się (Eliasz, 2013), że uniwersytety *nie mogą odgradzać się od wpływów zewnętrznych, muszą zaspokajać potrzeby społeczne, uwzględniając zachodzące zmiany cywilizacyjne*. Zachowanie autonomii uczelni ma swój niepodważalny sens, ale jej rozumienie jest wypaczane. Na uniwersytetach musi być zachowana wolność sporów, dysput i wyborów dotyczących kierunków badań podstawowych, a także niezależność od politycznych i światopoglądowych nacisków. Nie może to jednak oznaczać ignorowania potrzeb społecznych w planowaniu kształcenia studentów, czy też ukierunkowaniu środków na badania.

W artykule niniejszym, a zwłaszcza w jego wnioskach, bierze się w szczególności pod uwagę opinię eksperta formalnoprawnego Polskiej Komisji Akredytacyjnej (Stachowiak-Kudła, 2012): *Nie ulega wątpliwości, iż autonomia szkół wyższych powinna być równoważona ich odpowiedzialnością wobec rządu i społeczeństwa za jakość i efektywność kształcenia. Stosowane przez Polską Komisję Akredytacyjną instrumenty oceny, zapewniające odpowiedni poziom szkolnictwa wyższego, nie powinny być oparte na prostej zasadzie władczej, a wykorzystywać w optymalny sposób mechanizmy samoregulacji. Wówczas nie będą uważane za zagrożenie dla tradycyjnej autonomii uczelni*.

Zawarte w artykule treści mają znaczenie ogólniejsze, wykraczające poza opisaną w nim sytuację odnoszącą się do kierunku studiów *geodezja i kartografia*.

Przykład geodezji i kartografii

Obecny stan szkolnictwa wyższego w Polsce ukształtowany został pod wpływem trzech trendów rozwijających się w okresie minionego dwudziestolecia (Strategia, 2010):

- o umasowienia studiów,
- o pojawienia się prywatnych uczelni i opłat w uczelniach publicznych,
- o rozszerzenia autonomii uczelni i samorządności środowiska akademickiego.

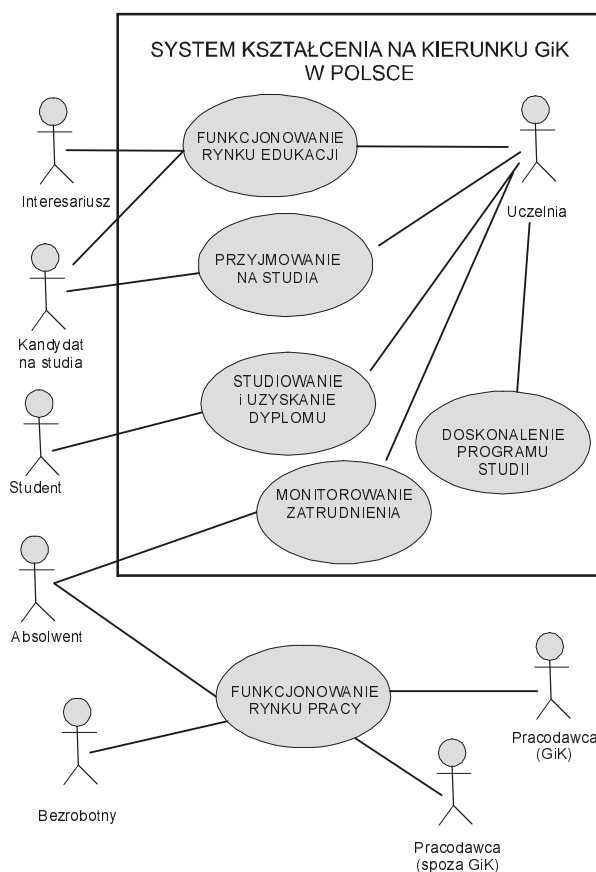
W zakresie kształcenia geodetów i kartografów trendy te doprowadziły do żywiołowego rozwoju, którego przebieg i skutki budzą zaniepokojenie i krytykę. Istniejący obecnie stan kształcenia na kierunku *geodezja i kartografia* w roku 2013 charakteryzowany jest następującymi danymi (Banasik, Walo, 2013):

- 1) liczba uczelni prowadzących kształcenie wynosi 27, w tym 14 publicznych,
- 2) liczba miejsc na I roku studiów wynosi dla studiów pierwszego stopnia 4500 oraz dla studiów drugiego stopnia 1300,
- 3) profil studiów w 25 uczelniach jest ogólnoakademicki, a w 2 praktyczny,
- 4) monitorowanie losów absolwentów znajduje się w początkowej fazie rozwoju, wyrywkowe dane wskazują na to, że w większości przypadków absolwenci nie mogą znaleźć pracy zgodnej z nabytymi kwalifikacjami,

5) jakość kształcenia jest krytykowana, przy czym zwraca się uwagę na trudności wiążące się niewątpliwie z niemal pięciokrotnym zwiększeniem w okresie minionego dwudziestolecia zarówno liczby uczelni, jak też liczby studentów, przy ograniczonej liczbowo i starzejącej się kadrze akademickiej.

System kształcenia na kierunku *geodezja i kartografia*

W stanie obecnym funkcjonujący w Polsce system kształcenia na kierunku *geodezja i kartografia* zdominowany jest przez rynek edukacji, w którym biorą udział z jednej strony uczelnie korzystające z przyznanej autonomii i oferujące usługi edukacyjne, a z drugiej – kandydaci na studia zainteresowani ofertami uczelni. Rysunek przedstawia ten system na wysokim poziomie abstrakcji jako diagram przypadków użycia zapisany w języku UML. Uwidoczniono na nim ikony o kształcie człowieka, z których każda symbolizuje określonego *aktora* w jego roli jaką odgrywa względem systemu, np. studenta studiującego na tym kierunku, pracodawcy zainteresowanego zatrudnieniem absolwenta lub uczelni świadczącej usługi edukacyjne w ramach systemu.

Rysunek. Diagram przedstawiający system kształcenia na kierunku *geodezja i kartografia* w powiązaniu z rynkiem pracy

Interesariusz jest, ogólnie rzecz biorąc, osobą interesującą się studiami na kierunku *geodezja i kartografia*, która dąży do zapoznania się z programami i warunkami studiów na różnych uczelniach, między innymi po to, aby podjąć decyzję co do kandydowania na studia, wyboru kierunku i uczelni. Przyszli studenci coraz częściej oczekują możliwości wyboru czego, jak, gdzie i kiedy się uczą (Komunikat, 2013). Na ich decyzje mają wpływ różne czynniki: względy rodzinne, warunki materialne, zamiłowania, aktualna popularność danego kierunku studiów stanowiąca swojego rodzaju modę, wpływ otoczenia, wreszcie wyobrażenia o możliwościach wyboru zatrudnienia i perspektywach kariery zawodowej.

Weryfikacja tych decyzji następuje dopiero po ukończeniu studiów, a więc po kilku latach, gdy absolwent staje się uczestnikiem rynku pracy, poszukując zatrudnienia odpowiadającego jego aspiracjom i nabytym kwalifikacjom zawodowym. W przypadku braku możliwości zatrudnienia o charakterze geodezyjno-kartograficznym musi się on zadowolić pracą niezgodną z kwalifikacjami lub – jako bezrobotny – czekać na korzystną dla niego zmianę sytuacji na rynku pracy.

Ten kilkuletni okres między ważnymi w życiu młodego człowieka decyzjami i weryfikacją ich słuszności występuje również w przypadku uczelni, jako instytucji prowadzącej studia. Jest to wówczas odstęp czasu między decyzjami dotyczącymi oferowanych studiów (pod względem programu i wielkości naboru) a ich skutkami możliwymi do zaobserwowania na rynku pracy w odniesieniu do absolwentów, których decyzje te dotyczyły.

Wyzwania wynikające z dynamicznego rozwoju geodezji i kartografii

Jak wynika z powyższych spostrzeżeń, tendencje występujące na rynku edukacji znajdują swoje odzwierciedlenie na rynku pracy z kilkuletnim opóźnieniem wynikającym z cyklu studiów, co niewątpliwie komplikuje funkcjonowanie systemu kształcenia. Dodatkowym utrudnieniem jest znaczna zmienność w czasie zapotrzebowania na absolwentów kierunku *geodezja i kartografia*, zarówno pod względem ich liczby, jak też kwalifikacji. Przyczynami tej zmienności są między innymi:

- rewolucyjne postępy stosowanych w geodezji i kartografii technologii geoprzestrzennych,
- zwiększające się potrzeby społeczeństwa informacyjnego w zakresie informacji geoprzestrzennej,
- zmiany uwarunkowań ekonomicznych w Polsce i Unii Europejskiej,
- wpływ prawa krajowego i unijnego na administrację publiczną w aspekcie zarządzania informacją geoprzestrzenną.

Ujawniają się przy tym naturalne tendencje do modernizacji programów studiów (Gaździcki, 2009; Eckes, 2009) podporządkowanych przyjętym standardom (Standardy, 2010), a nawet do tworzenia nowych kierunków studiów w zakresie informacji geoprzestrzennej (Stateczny, 2009). Twierdzi się, że zawód geodezyjny zmierza do globalnego kryzysu przejawiającego się m.in. brakiem definicji tego zawodu na miarę potrzeb XXI wieku (Hannah et al., 2008). Pojawiają się nowe obszary działalności geodezyjno-kartograficznej, a te, które

dotychczas odgrywały istotną rolę podlegając przekształceniom i ograniczeniom. Rosną wymagania względem geodetów i kartografów, wyrażające się liczbą i różnorodnością pożądanych kompetencji.

Odowiedzialność za kształcenie geodetów i kartografów

Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym, określa w art. 6, ust. 4 i 5 uprawnienia uczelni w zakresie kształcenia, jak następuje:

Uczelnia ma w szczególności prawo do:

- 4) *prowadzenia kształcenia na studiach pierwszego stopnia, studiach drugiego stopnia, jednolitych studiach magisterskich i studiach doktoranckich zgodnie z przysługującymi jej uprawnieniami, w tym:*
 - a) *ustalania warunków przyjęcia na studia, w tym liczby miejsc na kierunkach i formach studiów, z wyjątkiem studiów na kierunkach lekarskim i lekarsko-dentystycznym, w zakresie w jakim mają do nich zastosowanie przepisy wydane na podstawie art. 8 ust. 9,*
 - b) *ustalania planów studiów i programów kształcenia, uwzględniających efekty kształcenia zgodnie z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego, zwanymi dalej „Krajowymi Ramami Kwalifikacji”, dla obszarów kształcenia określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 9 ust. 1 pkt 2;*
- 5) *prowadzenia studiów podyplomowych, kursów dokształcających i szkoleń;*

Wynika stąd, że każda uczelnia, która prowadzi kształcenie na kierunku *geodezja i kartografia* ustala dla tego kierunku zarówno liczbę miejsc, jak też programy kształcenia. Oznacza to, że w skali kraju:

- o ogólna liczba miejsc na studiach geodezyjno-kartograficznych jest sumą miejsc ustalonych niezależnie przez każdą z uczelni prowadzących te studia przy uwzględnieniu ograniczeń wymienionych w art. 8 Prawa o szkolnictwie wyższym,
- o plany studiów i programy kształcenia mogą być dość znacznie zróżnicowane.

Kreowany jest w ten sposób rynek edukacji, w którym po stronie podaży liczą się głównie partykularne, aktualnie przeważające opinie i interesy poszczególnych uczelni, nie zaś trudne do prognozowania losy przyszłych absolwentów na rynku pracy i zmieniające się potrzeby społeczno-ekonomiczne kraju. Należy przy tym pamiętać, że ustawa, przyznając uczelniom uprawnienia wchodzące w zakres ich autonomii, w sposób oczywisty obciąża je odpowiedzialnością za korzystanie z tych uprawnień. Stwierdzenie, że konsekwencją autonomii uczelni jest ich daleko idąca odpowiedzialność za jakość kształcenia znalazło się w kluczowym dokumencie (Standards, 2009) europejskiej organizacji European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA), której pełnoprawnym członkiem jest Polska Komisja Akredytacyjna.

Jakość systemu kształcenia na kierunku *geodezja i kartografia*

Istnieje wiele definicji jakości różniących się między sobą pod względem ogólności oraz przeznaczenia. W powszechnie znanej rodzinie norm ISO 9000 dotyczących systemów zarządzania jakością stosuje się następującą definicję: *jakość to stopień z jakim zbiór inherent-*

nych właściwości spełnia wymagania. Jakość odnosi się tu do pewnego rozpatrywanego obiektu, np. wyrobu, usługi lub systemu, inherentne właściwości charakteryzują ten obiekt i są z nim nierozzerwalnie związane, a wymagania wynikają z potrzeb. Posługując się podaną interpretacją tej definicji można określić jakość systemu kształcenia na danym kierunku jako stopień z jakim zbiór inherentnych, charakteryzujących ten system właściwości spełnia wymagania wynikające z istniejących lub przewidywanych potrzeb w skali kraju.

Podobnie można określić jakość kształcenia na danym kierunku w danej uczelni.

Ogólne potrzeby kształcenia uzasadniane są przesłankami cywilizacyjnymi, rozwojem kraju lub uwarunkowaniami społecznymi. Przy rozpatrywaniu systemu dotyczącego konkretnego kierunku kształcenia i przedstawionego na podanym diagramie (rys.) potrzeby należy analizować w powiązaniu z aktorami. Każdy z nich ma swoje potrzeby, które nie muszą być zbieżne z potrzebami innych. Poniższa tabela stanowi próbę określenia wybranych potrzeb dla wyróżnionych na diagramie aktorów, tj. występujących w swoich rolach osób lub organizacji.

Tabela. Potrzeby aktorów wyróżnionych w diagramie systemu kształcenia na kierunku geodezja i kartografia

AKTOR	POTRZEBY
Interesariusz	Łatwy dostęp do wiarygodnej informacji o kierunku geodezja i kartografia, która: a) charakteryzuje geodezję i kartografię jako dyscyplinę naukową, naświetlając jej stan obecny oraz przewidywany rozwój, b) przedstawia zawód geodety i kartografa oraz prognozowane możliwości zatrudnienia w nim po ukończeniu studiów, c) umożliwia porównanie ofert poszczególnych uczelni pod względem form, programów i warunków studiów na tym kierunku d) wskazuje możliwości podjęcia studiów na kierunkach pokrewnych.
Kandydat na studia	Uzyskanie szczegółowej informacji określającej tryb i warunki przyjęcia na studia oraz doraźnej pomocy podczas zdawania egzaminów wstępnych.
Student	Realizowanie przez uczelnię planów studiów i programów kształcenia na odpowiednim poziomie jakościowym. Korzystanie z uprawnień studenta zgodnie z ustawą <i>Prawo o szkolnictwie wyższym</i> oraz uczelnianym regulaminem studiów, w tym uprawnień do stypendiów, zakwaterowania w domu studenckim oraz innych form pomocy.
Absolwent	Wszechstronna pomoc uczelni w poszukiwaniu pracy odpowiadającej zainteresowaniom absolwenta oraz jego nabytym kwalifikacjom, przy uwzględnieniu szkoleń i indywidualnego doradztwa w zakresie pracy w kraju lub za granicą..
Uczelnia	Korzystanie z uprawnień uczelni, w tym dotyczących jej autonomii, zgodnie z ustawą <i>Prawo o szkolnictwie wyższym</i> i jej przepisami wykonawczymi. Uzyskanie autorytatywnych wyników kompleksowych analiz i prognoz stanu i rynku pracy geodezji i kartografii, stanowiących podstawę modernizacji programów kształcenia oraz określania limitów przyjęć na studia.
Pracodawca (w zakresie gik)	Zatrudnianie pracowników o wiedzy, umiejętnościach i kwalifikacjach społecznych odpowiadających w pełni istniejącym i przewidywanym wymaganiom w interesującym pracodawcę zakresie geodezji i kartografii.
Pracodawca (poza gik)	Zatrudnianie pracowników na stanowiskach pracy niewymagających wiedzy i umiejętności w zakresie geodezji i kartografii.
Bezrobotny	Wszechstronna pomoc w poszukiwaniu pracy ze strony uczelni oraz wyspecjalizowanych urzędów i agencji.

Warto zwrócić uwagę, że powyżej zdefiniowana jakość systemu kształcenia obejmuje jako właściwość ogólną liczbę miejsc na studiach oferowanych przez uczelnie, a w konsekwencji liczbę absolwentów wchodzących na rynek, która powinna odpowiadać potrzebom w skali kraju. Z przyjętych krajowych limitów miejsc powinny wynikać wskazania dla poszczególnych uczelni.

W dążeniu do podnoszenia jakości kształcenia przez uczelnie stosuje się wewnętrzne i zewnętrzne systemy zapewniania jakości kształcenia. Pierwsze z nich obejmują działania realizowane wewnątrz uczelni, drugie – wiążą się z działaniami instytucji zewnętrznych w stosunku do uczelni. Istotne znaczenie ma Polska Komisja Akredytacyjna, do której uprawnień należy dokonywanie ocen jakości kształcenia na kierunkach, poziomach i profilach studiów wyższych (oceny programowe), a także działalności podstawowych jednostek organizacyjnych uczelni (oceny instytucjonalne). W ocenach tych uwzględnia się autonomię uczelni.

Problematyka jakości kształcenia jest w coraz większym zakresie uwzględniana przez uczelnie. Dobrym przykładem pod tym względem jest Uniwersytet Jagielloński www.jakosc.uj.edu.pl

Wnioski

Naturalną konsekwencją autonomii polskich uczelni jest tendencja do rozpatrywania i analizowania ich działalności oddzielnie, każdej uczelni z osobna. Jednakże w przypadkach, gdy liczą się społeczne, ogólnokrajowe skutki tej działalności, niezbędne jest podejście systemowe w odniesieniu do pewnej zbiorowości uczelni, co zostało zademonstrowane w tym artykule na przykładzie systemu kształcenia geodetów i kartografów.

Dla optymalizacji funkcjonowania tego systemu – bez naruszania autonomii uczelni – zaproponowano poniżej działania objęte trzema wnioskami szczegółowymi. Ich istotą jest szerokie stosowanie zasady otwartości informacyjnej jako skutecznego instrumentu samoregulacji racjonalizującego podejmowanie decyzji w ramach systemu i w jego otoczeniu, przez uczelnie oraz rzesze studenckie.

1. Informacyjne wsparcie rynku edukacji geodetów i kartografów

Każda uczelnia prowadząca kształcenie na kierunku *geodezja i kartografia* uczestniczy w rynku edukacji związanym z tym kierunkiem. Wiąże się to z potrzebą posiadania przez uczelnie odpowiednich systemów informacyjnych (Standards, 2009) oraz korzystania z wyników kompleksowych analiz i prognoz stanu i rynku pracy geodezji i kartografii, stanowiących podstawę modernizacji programów kształcenia oraz określania limitów przyjęć na studia. Jednocześnie osoby interesujące się podjęciem studiów na tym kierunku, potrzebują wiarygodnej informacji, która: a) charakteryzuje geodezję i kartografię jako dyscyplinę naukową, naświetlając jej stan obecny oraz przewidywany rozwój, b) przedstawia zawód geodety i kartografa oraz prognozowane możliwości zatrudnienia w nim po ukończeniu studiów.

W obydwóch przypadkach chodzi o informację autorytatywną, dostatecznie aktualną i szczegółową oraz odnoszącą się do całego kraju, informację stanowiącą podstawę ważnych pod względem społecznym decyzji, dotyczących przyszłości uczelni oraz indywidualnych losów kandydatów na studia. Wykonanie odpowiednich analiz i prognoz przez każdą z

tych uczelni oddzielnie jest nieracjonalne ze względu na czas i koszty. Właściwym organem w tym zakresie jest Główny Geodeta Kraju, który podjął już realizację inicjatywy wykonania projektu *Stan i potrzeby kształcenia w geodezji i kartografii w powiązaniu z innymi dyscyplinami zajmującymi się informacją geoprzestrzenną w Polsce do roku 2020*, kierując się dyspozycją zawartą w art. 6 ustawy o infrastrukturze informacji przestrzennej z dnia 4 marca 2010 r. Po wykonaniu tego projektu jego wyniki i zalecenia powinny być przekazane wszystkim zainteresowanym uczelniom i upowszechnione wśród zainteresowanych osób. Wyniki te i zalecenia powinny podlegać aktualizacji w cyklu dwuletnim.

Wniosek ten, wynikając z treści artykułu, nawiązuje bezpośrednio do zalecenia zawartego w Komunikacie Komisji Europejskiej (Komunikat, 2011), którego istotą jest: *Wspieranie stosowania prognoz w zakresie umiejętności i wzrostu oraz danych dotyczących zatrudnienia absolwentów (w tym efektów zatrudnienia absolwentów) przy opracowywaniu, realizacji i ocenie programów nauczania; przystosowanie systemów zapewniania jakości i mechanizmów finansowania do nagradzania dobrego przygotowania studentów do wejścia na rynek pracy.*

2. Monitorowanie rynku pracy w zakresie geodezji i kartografii

Realizacja podanego wyżej wniosku pierwszego wiąże się z potrzebą monitorowania rynku pracy w zakresie geodezji i kartografii z uwzględnieniem:

- udziału w tym rynku absolwentów średnich szkół zawodowych kształcących geodetów i kartografów oraz absolwentów innych kierunków studiów wyższych zapewniających nabywanie określonych kwalifikacji geoprzestrzennych, np. w zakresie leśnictwa lub planowania przestrzennego,
- regionalnego podziału tego rynku.

Wskazane jest, aby monitorowanie w tym zakresie stanowiło zadanie odpowiednich organów służby geodezyjnej i kartograficznej określone w nowelizowanej ustawie *Prawo geodezyjne i kartograficzne*. Interesującym źródłem informacji w tym zakresie są dane gromadzone przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Badanie, 2014). Niezależnie od tego, losy absolwentów powinny być monitorowane przez każdą z uczelni, prowadzących kształcenie na kierunku *geodezja i kartografia* oraz przez każdą z geodezyjnych szkół średnich.

3. Współdziałanie autonomicznych uczelni w ramach systemu kształcenia na kierunku geodezja i kartografia

W pojęciu autonomii uczelni kryje się ich niezależność i samorządność. Biorąc jednak pod uwagę fakt ich wspólnego funkcjonowania, w ramach tu rozpatrywanego systemu kształcenia, są one jak najbardziej współzależne i współodpowiedzialne w skali tego systemu, który służy całemu krajowi. W sprawach wymagających wspólnych dyskusji, konsultacji, uzgodnień, wystąpień i działań powinny one przenosić część swych autonomicznych uprawnień na wyższy poziom – zrzeczenia uczelni kształcących na tym kierunku i wchodzących w skład systemu. Na poziomie zrzeczenia powinno się w szczególności rozpatrywać i uzgadniać sprawy dotyczące szeroko pojętej jakości kształcenia, łącznie z zaleceniami dotyczącymi limitów przyjęć na studia.

Przykładem ze wszech miar pożytecznego wspólnego działania może być utworzenie i prowadzenie witryny internetowej poświęconej systemowi kształcenia na kierunku *geode-*

zja i kartografia i zawierającej wszelkie informacje istotne dla interesariuszy i kandydatów na studia.

Jak wiadomo (Gaździcki, 2012), pod wpływem wniosku wysuniętego na Forum *Kształcenie i doskonalenie zawodowe geodetów i kartografów* w roku 2012, funkcjonuje już Konwent Dziekanów Wydziałów Geodezyjnych, realizujący porozumienie pod nazwą *Geodezja i kartografia w Polsce – nauka i kształcenie*. Należy życzyć Konwentowi powodzenia, postulując jednocześnie rozszerzenie jego działalności na wszystkie szkoły wyższe kształcące geodetów i kartografów – bez dotychczas stosowanych ograniczeń.

Podziękowanie

Autor dziękuje Panu Dr. hab. Januszowi Michalakowi za radę i pomoc w trakcie pisania tego artykułu.

Literatura

- Badanie losów absolwentów, 2014: Materiały z konferencji kończącej projekt pt. „Monitorowanie losów absolwentów uczelni wyższych z wykorzystaniem danych administracyjnych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych”, 17.02. Uniwersytet Warszawski. www.pejk.uw.edu.pl/?page_id=50
- Banasik P., Walo J., 2013: Analiza stanu obecnego kształcenia na kierunku geodezja i kartografia. II Forum Kształcenie i doskonalenie zawodowe geodetów i kartografów. Warszawa.
- Chmielecka E., 2013: Odpowiedzialność uczelni – kilka uwag. Praca zbiorowa pod red. J. Woźnickiego: *Misja i służebność uniwersytetu w XXI wieku*. Warszawa.
- Eckes K., 2009: Modernizowanie kształcenia na kierunku geodezji i kartografii w uczelniach technicznych. *Roczniki Geomatyki t. 7, z. 3*, PTIP, Warszawa.
- Eliasz A., 2013: Autonomia uczelni a ich służebna rola wobec społeczeństw. Praca zbiorowa pod redakcją J. Woźnickiego: *Misja i służebność uniwersytetu w XXI wieku*. Warszawa.
- Gaździcki J., 2009: Studia wyższe w dziedzinie geoinformacji: aspekty modernizacji w Polsce. *Roczniki Geomatyki t. 7, z. 3*, PTIP, Warszawa.
- Gaździcki J., 2012: Uwarunkowania reformy kształcenia geodetów i kartografów w Polsce. Forum Kształcenie i doskonalenie zawodowe geodetów i kartografów. Warszawa.
- Hannah J., Kavanagh J., Mahoney R., Plimmer F., 2008: Surveying: a profession facing a global crisis? European Congress of Surveyors, Strasbourg.
- Jóźwiak J., 2013: Społeczna odpowiedzialność uczelni. Woźnicki J (red.). *Misja i służebność uniwersytetu w XXI wieku*. Warszawa.
- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego Komitetu Regionów: *Działania na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia – plan modernizacji europejskich systemów szkolnictwa wyższego*. COM/2011/567.
- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego Komitetu Regionów: *Europejskie szkolnictwo wyższe na świecie*. COM/2013/499.
- Luty T., 2009: Na czym polega dzisiaj autonomia uczelni wyższej? ETHOS, tom 22, nr 85-86, Lublin.
- Prawo o szkolnictwie wyższym – Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Dz.U. nr 164, poz.1365 z późn. zm.
- Stachowiak-Kudła, M., 2012: Autonomia i jakość. Forum Akademickie. <http://forumakademickie.pl>
- Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area. (ESG), 2009. European Association for Quality Assurance in Higher Education, Helsinki.
- Standardy kształcenia dla kierunku: Geodezja i kartografia, 2010: www.nauka.gov.pl
- Stateczny A., 2009: Koncepcja kierunku studiów w dziedzinie geoinformacji. *Roczniki Geomatyki t. 7, z. 3*, PTIP, Warszawa.
- Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce do 2020 roku – drugi wariant, 2010: Ernst & Young.

Streszczenie

W stanie obecnym funkcjonujący w Polsce system kształcenia na kierunku geodezja i kartografia zdominowany jest przez rynek edukacji, w którym biorą udział z jednej strony uczelnie korzystające z przyznanej autonomii i oferujące usługi edukacyjne, a z drugiej – kandydaci na studia zainteresowani ofertami uczelni.

Jakość kształcenia jest krytykowana, przy czym zwraca się uwagę na trudności, które wiążą się niewątpliwie z niemal pięciokrotnym zwiększeniem w okresie minionego dwudziestolecia zarówno liczby uczelni, jak też liczby studentów, przy ograniczonej liczbowo i starzejącej się kadrze akademickiej.

Tendencje występujące na rynku edukacji znajdują swoje odzwierciedlenie na rynku pracy z kilkuletnim opóźnieniem wynikającym z cyklu studiów, co niewątpliwie komplikuje funkcjonowanie systemu kształcenia. Dodatkowym utrudnieniem jest znaczna zmienność w czasie zapotrzebowania na absolwentów kierunku geodezja i kartografia, zarówno pod względem ich liczby, jak też kwalifikacji. System ten przedstawiono w artykule jako diagram przypadków użycia zapisany w języku UML na wysokim poziomie abstrakcji. Potrzeby aktorów w tym diagramie zostały określone, co umożliwiło sformułowanie 3 wniosków dotyczących:

- *informacyjnego wsparcia rynku edukacji geodetów i kartografów,*
- *monitorowania rynku pracy w zakresie geodezji i kartografii,*
- *współdziałania autonomicznych uczelni w ramach systemu kształcenia na kierunku geodezji i kartografii.*

SOCIAL RESPONSIBILITY OF AUTONOMOUS HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN POLAND: THE CASE OF EDUCATION IN GEODESY AND CARTOGRAPHY

Keywords: Law on Higher Education, National Qualification Framework, geodesy and cartography, geospatial information

Abstract

The education system in the area of geodesy and cartography functioning in Poland in its present state is dominated by the education market. Involving, on one hand, the higher education institutions taking advantage of their autonomy and offering educational services, and on the other, the candidates interested in these offers. The resulting quality of education is criticised: attention is drawn to difficulties related to a nearly fivefold increase both in the number of higher education institutions and the number of students during the past twenty years with only limited growth of ageing academic personnel. Trends in the education market are reflected in the labour market with a delay of a few years resulting from the duration of studies. Significant changes in the demand for graduates both with respect to their number and qualifications provide an additional difficulty.

This education system is presented in the paper as a UML use case diagram at a high level of abstraction. The needs of the actors shown in the diagram are identified to draw three conclusions concerning:

- *information support to the education market,*
- *monitoring of the labour market,*
- *cooperation of autonomous higher education institutions within the framework of the education system in the area of geodesy and cartography.*

prof. dr hab. inż. Jerzy Gaździcki
gazdzicki@post.pl